

אורות הזית

הרב אליהו גטנו
ראש כולל במונטריאול

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים (דברים כב, ז)

כבר עמדו חז"ל על העובדה שבדומה למצוות שילוח הקן בה הבטיחה תורה "למען ייטב לך והארכת ימים", כך במצוות כיבוד אב ואם נאמר "למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך" (דברים ה, טז), ודרשו: "ללמדך שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, ושאינן אתה רשאי להיות יושב ושוקל מצוותיה של תורה ולומר זו מצווה גדולה אני עושה אותה וכדומה". אולם, הרב כלי יקר ביאר בדרך הפשט מהו הצד השווה שבמצוות אלו, ומדוע הנגרם מקיומן הוא הטבה ואריכות ימים. והקדים לדייק כי אין משמעות הכתוב שהקב"ה ייתן לאדם בשכרו טובה ואריכות ימים, אלא שבדרך ממילא יימשך לו טובה ואריכות ימים מקיום ב' מצוות אלו, שכן משמע הלשון 'למען ייטב לך ולמען יאריכון ימיך' – בדרך ממילא.

כי הנה בטבע שבעולם הרואה את אביו ואת אמו מכבדים את אביהם ואת אימם, הרי שממנו ילמדו וכן יעשו, ונמצא שהטובה מגיעה אליו ממילא. והוא הדין בנוהג במצוות שילוח הקן, שהרי הוא נוהג כבוד באם המולידה את הביצים או את האפרוחים, ובניו הרואים מעשיו ילמדו ממנו בקל וחומר, שאם בבעלי חיים נוהג הוא כבוד במולידיהם, כל שכן שבמין האדם יש לנהוג כבוד במולידיהם, ונמצאת הטובה מגעת אליו ממילא.

ואריכות ימים שתלתה התורה במצוות אלו היא משום שמצוות אלו מחזקות את האמונה בחידוש העולם על ידי הקב"ה יתברך ויתעלה. כי מה שחולק אדם כבוד למולידיהם הרי הוא מורה בכך שלכל נולד יש מוליד, שראוי לחלוק לו כבוד מצד היותו מוליד. ואילו אותם הכופרים האומרים שאין בורא לעולם והוא מחויב המציאות מאליו, הרי לפי סברתם הנכזבת אין יתרון למוליד על הנולד. ומכיוון שמצוות אלו שחולק בהם האדם כבוד למוליד, הרי הוא מחזק בכך את האמונה. וכבר אמר הנביא (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה, כי אתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום, ונמצא זוכה לחיים ולאריכות ימים.

נקודה נוספת עליה יש לתת את הדעת היא סמיכות הפרשיות, שכן סדרם של כתובים הוא: 'שלח תשלח את האם' – שילוח הקן, וסמ"ך ליה 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך' – מצוות מעקה, וסמ"ך ליה 'לא תזרע כרמך כלאים', ואח"כ 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו', ואח"כ 'לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו', ואח"כ 'גדילים תעשה לך'. וכבר עמד רש"י על סמיכות הכתובים וכתב: "אם קיימת מצות שילוח הקן סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים. לך נסמכו פרשיות הללו". ומשמע שפסוקים אלו סמוכים הם לנאמר 'למען ייטב לך והארכת ימים', ובא הכתוב ללמדנו שלא רק טובה ואריכות ימים יהיו בשכרו של המקיים מצוות שילוח הקן, אלא שיזכה גם לבית חדש וכרם ובגדים נאים.

אולם בדברים רבה (פרשה ג) דרשו חז"ל באופן אחר, והקדימו את הכתוב (משלי פרק א, ט) "כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך" - א"ר פנחס בן חמא לכל מקום שתלך המצוות מלווין אותך, מנין, שנאמר: 'כי תבנה בית חדש וגו'', בנית לך בית המצוות מלוות אותך, אם היה לך שדה והלכת לחרוש בתוכה המצוות מלוות אותך, שנאמר 'לא תזרע כרמך כלאים', 'לא תחרשו בשור ובחמור יחדיו'. אם לבשת כלים חדשים המצוות מלוות אותך, שנאמר 'לא תלבש שעטנז... אמר הקדוש ברוך הוא אפילו לא היית עסוק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך, שנאמר 'כי יקרא קן צפור לפניך בדרך'. יכול אדם לחשוב בדעתו כי שני מישורים שונים לו בחייו, מישור אחד הינו החלק המוקדש לעבודת ה' – תפילה, לימוד תורה וקיום המצוות, ומישור שני הינו המישור של חיי העולם ודברי הרשות – עבודה ומסחר, חקלאות ופיתוח הנכסים. מדברי חז"ל למדים אנחנו כי אין ליצור הפרדה בין החלקים, שכן המישור של חיי העולם ודברי הרשות מלא הוא במצוות המלווים את האדם גם בעיסוקו היומיומי בענייני העולם הזה, כבית, שדה ובגדים. יתרה מזו, המצוות מלוות את האדם גם כאשר אינו עוסק בשום דבר, רק מהלך הוא בדרך, והקב"ה מזמין לפניו מצוות – 'כי יקרא קן ציפור'. אל לו לאדם לחשוב כי חיי דבקות וקדושה אינם אלא בבית הכנסת ובית המדרש, שכן חיי דבקות וקדושה הינם בכל מקום ובכל עת וזמן, ואף ביתר שאת נבחנת רמת חיבורו של האדם לקב"ה דווקא בהיותו עוסק בענייני העולם הזה, ותופס ומקפיד ומדקדק במצוות המלוות אותו בשאר עיסוקיו היומיומיים.

מה נכון ויפה, בימי התשובה שאנו נמצאים בהם, להקדיש חלק מחשבון הנפש לפשפש ולדאוג ולכך שיהיו המצוות מלוות אותנו בכל תחום בחיינו, ובזה נקיים מאמר החכם (משלי ג, ו) 'בכל דרכיך דעהו' ומאמר התנא (אבות ב, יב) 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים'.

לתגובות: gatenolux@gmail.com